

УДК 336.02:336.1: 336.6

Фінансово-кредитний механізм розвитку економіки та соціальної сфери: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 9 грудня 2021 р., м. Кропивницький. – К.: «Ексклюзив-Систем», 2021. - 141 с.

Для наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів, практиків

Редакційна колегія: **Левченко О.М.**, д.е.н., проф., **Шалімова Н.С.**, д.е.н., проф., **Сибірцев В.В.**, д.е.н., доц., **Базиліук А.В.**, д.е.н., проф., **Ковальчук К.Ф.**, д.е.н., проф., **Загреба І.Л.**, к.е.н., доц., **Попов В.М.**, к.е.н., доц. (*відп.секретар*), **Петренко Л.М.**, асист. (*техн.редактор*)

Представлені матеріали є результатами досліджень науковців та практиків з проблем фінансово-кредитного регулювання розвитку економіки та соціальної сфери. До збірника ввійшли тези доповідей, що розкривають проблеми сучасної фінансової науки та практики: розробки методів реалізації фінансової політики держави; фінансово-аналітичного забезпечення, податкового регулювання і страхового захисту суб'єктів підприємницької діяльності; напрямів реформування фінансів соціальної сфери та системи соціального забезпечення; оцінки впливу глобалізації економіки на розвиток фінансів; сучасних проблем обліку, аудиту та оподаткування; розвитку новітніх інформаційних технологій у фінансах.

ISBN 978-617-7942-19-0

Рекомендовано до друку Вченою радою Центральноукраїнського національного технічного університету (протокол № 5 від 20 грудня 2021 року)

Матеріали публікуються у авторській редакції.

За підбір і точність наведених фактів, цитат, даних, власних імен та іншої інформації несуть особисту відповідальність автори тез доповідей. Редакція може приймати рішення про публікацію статті в порядку обговорення, не поділяючи точки зору автора.

© Автори, 2021

© Центральноукраїнський національний технічний університет, 2021

Шалімова Н. С.

д-р екон. наук, професор, декан економічного факультету

Андрощук І. І.

канд. екон. наук, доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

Центральноукраїнський національний технічний університет

м. Кропивницький, Україна

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Ринок аудиторських послуг – це сфера обороту послуг, у якій предметом обороту виступають аудиторські та інші послуги, що надаються суб'єктами аудиторської діяльності відповідно до укладених договорів із замовниками. Відповідно ключовими елементами ринку аудиторських послуг є аудиторські послуги, суб'єкти аудиторської діяльності, замовники, які включають юридичних та фізичних осіб.

Використання терміну суб'єкт аудиторської діяльності є важливим, оскільки саме він охоплює тих суб'єктів, які мають право на провадження аудиторської діяльності. Так, відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [0] суб'єкт аудиторської діяльності - аудиторська фірма або аудитор, що відповідає таким критеріям: провадить аудиторську діяльність як фізична особа - підприємець або провадить незалежну професійну діяльність; набув права на провадження аудиторської діяльності на підставах та в порядку, передбачених цим Законом; включений до Реєстру як суб'єкт аудиторської діяльності.

Трактування терміну аудиторські послуги присутнє в Законі України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [0], під яким розуміють аудит, огляд фінансової звітності, консолідованої фінансової звітності, виконання завдань з іншого надання впевненості та інші професійні послуги, що надаються відповідно до міжнародних стандартів аудиту. Разом з тим, класифікація аудиторських послуг має відповідати Міжнародним стандартам контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг та включати: аудит історичної фінансової інформації; огляд історичної фінансової інформації; завдання з надання впевненості, які не стосуються історичної фінансової інформації, а відповідно не є аудитом чи оглядом історичної фінансової інформації; супутні послуги. Виокремлення інших послуг є коректним, оскільки суб'єкти аудиторської діяльності надають значну кількість послуг, які не регламентовані Міжнародними стандартами, зокрема це широкий спектр консультаційних послуг, послуг з постановки та відновлення обліку тощо.

Замовник - юридична або фізична особа, яка відповідно до законодавства зобов'язана або має право замовляти аудиторські послуги. З точки зору оцінки ринку аудиторських послуг важливо виділяти замовників завдань з обов'язкового аудиту фінансової звітності.

Станом на 31.12.2020 р. в Реєстрі знаходилось 893 суб'єкта аудиторської

діяльності, із них 851 аудиторська фірма та 42 фізичних осіб – підприємців. Найбільша кількість суб'єктів аудиторської діяльності зосереджена у місті Києві та Київській області, а саме: 433 аудиторських фірм та 17 фізичних осіб – підприємців [0]. Станом на 31.12.2014 р. в Реєстрі значились 1163 аудиторських фірм та 163 аудиторів-підприємців, отже загальна кількість суб'єктів аудиторської діяльності становила 1326 [0]. В 2008 році загальна кількість суб'єктів аудиторської діяльності становила 2368 [0], що на 1042 суб'єкта більше у порівнянні з 2014 роком. Така тенденція зменшення кількості суб'єктів аудиторської діяльності свідчить про відтік суб'єктів господарювання з професії внаслідок дії низки чинників, у тому числі: кризові явища в суспільстві, посилення вимог до аудиторської професії з боку регуляторів, зокрема, вимоги проходження перевірок систем контролю якості, зміни до податкового законодавства.

В переліку суб'єктів аудиторської діяльності, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності, станом на 31.12.2020 р. було включено 239 аудиторських фірм, в т.ч. 116 суб'єктів знаходяться в м. Києві та Київській області та 4 суб'єкта – в Кіровоградській області. В переліку суб'єктів аудиторської діяльності, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес, станом на 31.12.2020 р. включено 84 аудиторські фірми, в т.ч. 55 з м. Києва та Київської області (в Кіровоградській області такі аудиторські фірми відсутні) [0].

Разом з тим, обсяг наданих послуг суб'єктами аудиторської діяльності в цілому по країні зріс: в 2008 році він становив 1116746 тис. грн., у 2014 році – 1291812 тис. грн., а в 2020 році – 3175460,1 тис. грн. [0; 0; 0]. При цьому кількість замовлень (угод) суттєво скоротилася: в 2008 році було виконано 73147 завдань, 2014 році – всього 35104, а в 2020 році – 31433 [0; 0; 0]. Відповідно суттєво зросла вартість одного замовлення: з 15,3 тис. грн. в 2008 році до 36,8 тис. грн. в 2014 році та 101,0 тис. грн. в 2020 році.

Оцінити обсяг потенційних замовників важче, оскільки інформація за групами суб'єктів підприємницької діяльності в розрізі обов'язковості проходження аудиту фінансової звітності, відсутня. Згідно з вимогами Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [0] не зобов'язані проходити обов'язків аудит лише малі та мікропідприємства, які не належать до підприємств, що становлять суспільний інтерес, не є публічними акціонерними товариствами, не є іншими фінансовими установами та недержавними пенсійними фондами. В 2019 році серед усіх підприємств (380597 од.) малих підприємств було 362328 од., тобто 82,3%; в 2020 році серед усіх підприємств (373822 од.) кількість малих підприємств склала 355708 або 95,2% [0].

Отже, останніми роками ринок аудиторських послуг в Україні розширився та диференціювався за напрямками та інтересами замовників аудиту. Це пов'язано, насамперед, із розширенням можливості диверсифікації професійних послуг аудиторів, що певною мірою відкриває нові можливості як перед самими аудиторами та аудиторськими фірмами, так і перед замовниками

їх послуг. Наведений аналіз ринку аудиторських послуг демонструє поступове зменшення суб'єктів аудиторських послуг при збільшенні кількості та обсягів наданих ними послуг. Поряд з цим посилюються і вимоги як до професійних якостей аудитора, так і до якості професійних аудиторських послуг.

Література:

1. Економічна статистика / Економічна діяльність / Діяльність підприємств. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze_20.htm (дата звернення 2.12.2021).
2. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21 грудня 2017 року №2258-VIII (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення 2.12.2021).
3. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року №996-XIV (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 2.12.2021).
4. Звіт Аудиторської палати України до Кабінету Міністрів України за 2014 рік. Узагальнена інформація про стан аудиторської діяльності в Україні у 2014 році / Аудиторська палата України. Київ, 2015. 56 с. URL: <https://www.apu.net.ua/zvit-do-kmu> (дата звернення 2.12.2021).
5. Інформація про стан аудиторської діяльності в Україні у 2020 році. URL: https://www.apu.com.ua/wp-content/uploads/2021/06/7_%D0%86%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD-%D0%B0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%82.%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96-%D1%83-2020-%D1%80%D0%BE%D1%86%D1%96.pdf (дата звернення 2.12.2021).
6. Узагальнена інформація про стан аудиторської діяльності в Україні. 2008 рік URL: <https://www.apu.net.ua/informatsiya-pro-stan-auditorskoji-diyalnosti-v-ukrajini> (дата звернення 2.12.2021).

Шалімов В. В.

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

ДЕРЖАВНЕ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Низька інноваційна активність підприємств України обумовлена різними причинами, серед яких виділяють такі: орієнтація економіки на інвестування розвитку виробництва, а не на активізацію інноваційної діяльності; відсутність розвинутої інноваційної інфраструктури; орієнтація на імпорту високотехнологічного устаткування на шкоду вітчизняних розробок; недостатня увага до розвитку власного науково-технічного потенціалу; відсутність кваліфікованого керування інноваційними процесами, спрямованого на підвищення якості продукції, одержання конкурентних переваг; недосконалість інструментів правового регулювання інноваційної